

International JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 18.06.2023
Published /Yayınlanma 31.08.2023
Volume/Issue (Cilt/Sayı)-ss/pp 10(98), 2136-2144

10.5281/zenodo.8307145
Araştırma Makalesi
ISSN: 2459-1149

Mehmet ÖZER

<https://orcid.org/0009-0004-7605-7350>
MEB, Şanlıurfa / TÜRKİYE

Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Öğrencilerin İlk Okuma Yazma Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Teacher's Opinions On The Problems Faced In Primary Literacy Teaching Of Syrian Students Under Temporary Protection

ÖZET

Çalışmanın amacı geçici koruma altındaki Suriyeli öğrencilerin ilk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmen görüşlerini inceleyip buna dair çözüm önerileri sunmaktır. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması deseni kullanılmıştır. Çalışma grubunu 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Şanlıurfa Haliliye ilçesinde Suriyeli öğrencilerin en yoğun olan ilkokullarında görev yapmakta olan 30 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Veriler on tane açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme form aracılığıyla elde edilmiş ve bu veriler betimsel analiz tekniği olan içerik analizi ile elde edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre Geçici Koruma Altındaki Suriyeli öğrencilerin ilk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan sorunlarına yönelik olarak en çok dil problemi yaşadıklarını bunu uyum, şiddet ve disiplin problemlerinin izlediği; öğretim boyutunda ise daha çok okuma-telaffuz, dil farklılığına bağlı problemlerin olduğu, öğretmenlerin bunlara çözüm olarak en çok görsel, video ve somut materyallerle destekleyip akran öğretimini kullanarak öğrencilerle bireysel ilgilendiklerini söylemişlerdir. Sorunların çözümü için en çok çeviri programlarını kullandıklarını, öğrencilere yönelik hazırlık eğitimi, dil kursu ve ana sınıf eğitimini çok önemli buldukları sonuçlarına ulaşılmıştır. Velilere yönelik olarak ise dil eğitimi ve okuma yazma öğretiminin verilmesiyle birlikte süreç boyunca rehber öğretmenler tarafından gerekli eğitimlerinin verilerek okula uyumlarının artırılması için veli ziyaretlerinin yapılabileceği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Geçici koruma altındaki Suriyeli öğrenci, ilk okuma yazma öğretimi, sınıf öğretmenleri.

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the opinions that teachers have regarding problems encountered when teaching early literacy to Syrian students under temporary protection as well as offering solutions for this. A qualitative case study methodology has been conducted in the study. The study group consisted of 30 classroom teachers working in the primary schools of Syrian students in the Haliliye district of Şanlıurfa in the 2021-2022 academic year. The data was obtained through a semi-structured interview form consisting of ten open-ended questions, and obtained by content analysis, which is a descriptive analysis technique. According to the findings of the study, it was determined that SUTP (Syrians Under Temporary Protection) experienced language problems the most, followed by adaptation, violence, and discipline problems. In addition to this, SUTP has problems related to reading pronunciation and language differences in the teaching process. As a solution to these problems of SUTP, teachers said that they mostly deal with students individually by supporting them with visual, video, and concrete materials and using peer teaching. It has been concluded that teachers mostly use translation programs for the solution of language problems, and they think that preparatory education, language courses and kindergarten education are critical to the students. As for the parents, it is recommended that they are provided with language education and literacy teaching combined with visitations from teachers. Their adaptation to the school will be increased by giving them the required training by the guidance teachers throughout the process.

Keywords: Syrian student under temporary protection, primary literacy teaching, classroom teachers.

1. GİRİŞ

İnsanoğlunun yaratılışından günümüze kadar irili ufaklı, bireysel ve toplumsal yer değiştirme hareketleri olan göçler süregelmiştir. Bu göçlerin çoğunluğu zorunlu olmakla beraber ihtiyaca veya isteğe bağlı olarak da ortaya çıkabilmektedir.

Göçle ilgili olarak Çakır (2011: 210), insanların, demografik, sosyoekonomik, sosyopolitik ve coğrafi şartlardan ötürü mekan ve yerde aynı anda yer değişikliği ile fiiliyata dönüşen ve fiiliyat bittikten sonrada bunun yansımaları devam eden bir süreçler toplamı olarak açıklamaktadır.

Akkayan (1979), göçlerle ilgili olarak; isteğe bağlı olan ve isteğe bağlı olmayan (zaruri) göçler şeklinde 2 sınıflamaya gitmiştir (akt. Polat,2019). İsteğe bağlı göçlere nüfusun ani artması, tarımsal alanda teknolojik ilerlemeler, sağlık sektöründeki iyileşmeler neden olmaktadırken isteğe bağlı olmayan (zaruri) göçlere ise doğal

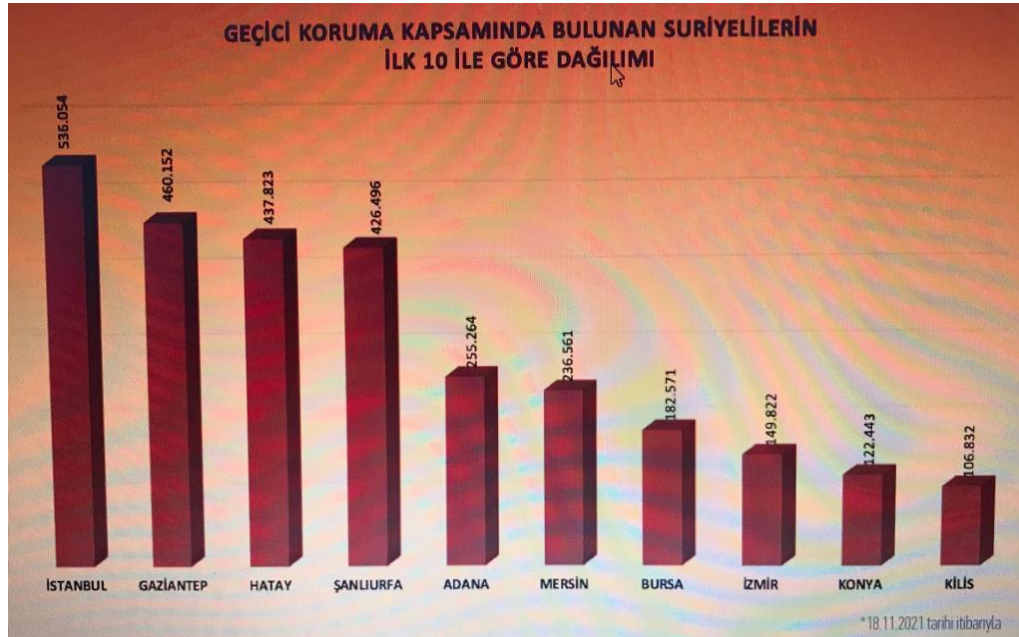
afetler (deprem vb), harpler, devletlerarası sözleşmeler sonucu gerçekleşen nüfus değişikliği ve ülkelerde çıkan iç sorunlar (terör vb) sebep olmaktadır.

Günümüz dünyasında mecburi göçler savaş, terör olayları, politik nedenler vb. daha birçok sebepten ötürü daha yaygın hale gelmiştir. Türkiye’de bu mecburi göçlerden payını fazlasıyla almış ve hala almaktadır. Bu mecburi göçlerden en bilineni ve yaygın olanı 2011’den itibaren ülkelerinde çıkan savaşla birlikte ülkemize sığınan Suriyeli mülteci grupları oluşturmaktadır.

Ülkemizde var olan mülteciler geçici koruma statüsünde Türkiye’de yaşamaktadırlar. MEB ve UNICEF (2017, s.50) tarafından yapılan çalışmada geçici koruma statüsü “Ülkesinden göç etmeye zorlanmış, ayrıldığı devlete geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılamayan yabancılara sağlanan koruma” olarak tanımlanmaktadır.

Son 10 yılda Türkiye, Suriye’den gelen milyonlarca mülteciye ev sahipliği yapmaktadır. Mülteciler Derneği’nin (2021) güncel verilerine göre Türkiye’de kayıtlı geçici koruma altındaki Suriyeli sayısı 21 Ekim 2021 tarihi itibarıyla bir önceki aya göre 13 bin 177 kişi artarak toplam 3 milyon 723 bin 674 kişi olmuştur. Bu kişilerin 1 milyon 764 bin 863’ünü (%47,4) 0-18 yaş arası çocuklar oluşturmaktadır. 0-18 yaş arası çocuklarla kadınların toplamı ise 2 milyon 637 bin 531’dir. Çocuklar neredeyse Türkiye’deki mülteci sayısının yarısını oluşturmaktadır.

Şekil 1’de yer verilen Göç İdaresi Başkanlığı’nın (2021) geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin ilk on ile göre dağılım grafiği verilerine göre en fazla Suriyeli nüfusu İstanbul’da olmak üzere; Şanlıurfa, en fazla mülteci nüfusunun olduğu 4. il olmakla birlikte alansal orana göre mülteci yoğunluğunun en fazla olduğu 3. il olmuştur.

Şekil 1. Geçici Koruma Kapsamında Bulunan Suriyelilerin İlk On İle Göre Dağılımı

Kaynak: Göç İdaresi Genel Başkanlığı,2021

Şanlıurfa’daki 450 bine yakın mültecinin yine yarısından fazlasını çocukların oluşturduğu düşünüldüğünde bu çalışmanın Şanlıurfa özelinde yürütülmesinin ayrı bir önem ve gerekliliği vardır.

Göç eden şahıslar kültürel birikimlerini göç ettikleri alana taşıırken, aynı zamanda göç ettikleri bölgede var olan kültürün etki alanına girebilmektedir (Akalin, 2016).

Türkiye’de barınmaya başlayan milyonlarca Suriyeli mülteci bununla birlikte bir etkileşim süreci içerisine girmiş olup beraberinde birçok sorunu doğurmuştur. Topsakal, Merey ve Keçe’ye (2013) göre kendi ülkelerinde sosyoekonomik açıdan herhangi bir problemi olmamasına rağmen zaruri göçe maruz kalan aileler, göç ettikleri ülkelerde bazı sorunlarla (sosyoekonomik sorunlar, işsizlik, barınma, beslenme ve çocukların eğitimi konuları) mücadele etmek durumunda kalmaktadırlar. Türkiye’ye göç eden Suriyelilerin önemli bir kısmını çocuklar oluşturduğu için Suriyeli ailelerin mücadele ettiği konulardan biri de çocukların eğitimi sorunudur. Yaş seviyesi düşük olan, anadilleri farklı olan, Türkçeyi ya çok az bilen veya pek bilmeyen geçici koruma altındaki Suriyeli

çocukların en büyük sorunlarından birisi de ilk okuma yazma öğretim sürecinde yaşadıkları problemler oluşturmaktadır.

Akyol'a göre ilk okuma yazmanın esas amaçları, öğrencilere Türkçeyi düzgün ve etkili bir biçimde kullanmalarını sağlayan (okuma, yazma, konuşma, dinleme, görsel okuma ve sunu gibi) temel becerileri kazandırarak dilimizi sevdirmektir (akt. Polat, 2019). Öğrenme yaşantısı anne karnında başlamış olsa bile verimli bir öğrenme yaşantısı ancak formal öğretimin gösterildiği yerlerde okuryazar bireylerin kazandırılmasıyla mümkündür. Okuryazarlığa geçiş merhalesinin ilk basamağı okuma yazma öğrenimi ile başlamaktadır. Geçmişten şimdiye dek okuryazar birey olmanın niteliği artık değişmiştir. Bireylerin toplum içinde sosyokültürel ve sosyoekonomik alanlarda ve özel yaşamında yaşama entegre olabilmesi, dış dünyayı anlamlandırabilmesi için okuryazar olması zaruret peyda eder. Bu durumların toplamı eğitimin önemini bir kez daha ortaya koymuştur (Kesgin, 2011, akt. Polat,2019). Şuan ki süreçte bireyin okuma ve yazma biliyor olması diğer şahıslara ihtiyaç hissetmeden yaşamını sürdürebilmesi için gerekli araçlardan bir tanesini oluşturmaktadır (Akyol, 2006, akt. Polat, 2019). Ülkemizde yaşayan geçici koruma altındaki Suriyeli öğrencilerin kimseye ihtiyaç duymadan, kendini rahat bir şekilde ifade edip topluma entegre olabilmeleri için de temel eğitimin en önemli adımını oluşturan ilk okuma yazma öğrenimini sağlıklı bir şekilde almaları gerekmektedir.

Okuryazarlık becerisi bireyin yaşam boyu faydalanıp kullanacağı en önemli araçtır. Bu temel becerilerin etkileri kişinin hayatı boyunca sürmektedir. Kazanılması istenen okuma yazma becerileri ise sadece kelimeleri okumak ve yazmak değil; bununla birlikte okuduğunu anlamak, yorumlamak, kendini ifade edebilmek gibi becerileri de kapsamaktadır (Erginer, 1996, akt. Polat, 2019).

Akyol (2006)'a göre dil ve okuryazarlıkla ilgili beceriler, çocuğun sözlü dil becerisinden yazılı dil becerisine geçişte edinmiş olduğu edinimlerin çocuğun dünyasına işlendiği önemli bir dönemi kapsamaktadır. Okuyup yazabilmek sadece sözlü veya yazılı olan materyalleri telafuz edip bunu aktarım işinden ibaret olmayıp; aynı zamanda sözlü olan dili güzel, doğru, etkili kullanma, iletişimde bulunma, problemleri çözebilme, karar verebilme, anlamlandırabilip ve bunlarla birlikte hissetme işi olan sosyokültürel bir olgubilimidir. İlk okuryazarlığın genel amacı, çocuğa hayatı boyunca kullanacağı okuryazarlık temel becerilerini kazandırmak çocuğu zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimsel açıdan geliştirip olumlu yönde değiştirmektir (akt. Polat, 2019).

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Sınıfında geçici koruma statüsünde bulunan Suriyeli öğrencilerin ilk okuryazarlık serüveninde yaşanabilen sorunlara dair öğretmenlerinin görüşlerinin irdelendiği ve çözüm önerilerinin getirilmesi amaçlanan bu çalışma nitel araştırma modelinde yürütülmüştür. Araştırma, nitel araştırma modellerinden durum çalışmasıyla desenlenmiştir.

Durum çalışması araştırmacı tarafından sınırlı olan bir sistemin, belirlenmiş olan bir zaman diliminde çeşitli kaynak referansları aracılığıyla (gözlem, görüşme, belge ve rapor) derinlemesine betimlenerek incelenmesidir (Cresswell, 2012; Merriam, 2013; akt Polat, 2019:35)

Bu çalışmada sınıfında GKAS öğrencilerin ilk okuryazarlık öğretimi sürecinde karşılaşılan sorunlarla ilgili durum katılımcıların konuyla ilgili görüşlerinin alınmasıyla derinlemesine incelenmeye çalışılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın katılımcıları, Şanlıurfa ili Haliliye ilçesinde MEB'e bağlı ilkokullarda 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılında görev yapan ve sınıfında en az bir Suriyeli öğrencisi olan 20 tane birinci sınıf öğretmeni,10 tane de ikinci sınıf öğretmeni olmak üzere toplamda 30 tane sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Haliliye İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden Suriyeli öğrencilerin sayısı olarak yoğun ve en çok olduğu okulların; Cengiz Topel İlkokulu, Bağlarbaşı İlkokulu, Ahmet Yesevi İlkokulu, Fevzi Çakmak İlkokulu, Belediye İlkokulu ve GAP İlkokulu olduğu bilgisi alınmış olup bu okullarda araştırma yapılmıştır. Katılımcıların belirlenmesinde araştırmaya gönüllü katılımın olması, sınıf öğretmeni olması ve sınıfta en az bir Suriyeli öğrencinin bulunması kriterleri göz önünde bulundurulmuştur. Araştırmanın çalışma grubuna giren katılımcıların çeşitli değişkenlere göre dağılımları (cinsiyet, eğitim düzeyi, kıdem, mevcut okuldaki görev süresi, sınıf mevcudu, sınıftaki Suriyeli öğrenci sayısı) Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubuna Giren Katılımcıların Bazı Değişkenlere Göre Dağılımları

Sıra	Cinsiyet	Eğitim düzeyi	Kıdem	Mevcut okuldaki görev süresi	Sınıf mevcudu	Sınıftaki Suriyeli öğrenci sayısı
M1	Kadın	Lisans	6	2	54	40
M2	Kadın	Lisans	9	1	55	40
M3	Kadın	Lisans	25	14	48	29
M4	Kadın	Lisans	4	3	47	30
M5	Kadın	Lisans	2	1	53	30
M6	Erkek	Y. lisans	2	1	47	17
M7	Kadın	Y. lisans	2	2	41	2
M8	Kadın	Lisans	1	1	43	11
M9	Erkek	Lisans	2	2	33	9
M10	Kadın	Lisans	2	2	33	9
M11	Kadın	Lisans	13	5	38	7
M12	Kadın	Lisans	1	1	35	5
M13	Kadın	Lisans	7	1	23	23
M14	Kadın	Lisans	5	1	40	9
M15	Kadın	Lisans	6	4	45	9
M16	Kadın	Lisans	14	4	35	12
M17	Kadın	Lisans	5	1	52	4
M18	Kadın	Lisans	6	1	44	15
M19	Kadın	Lisans	6	2	49	10
M20	Kadın	Lisans	15	3	42	11
M21	Kadın	Lisans	1	1	53	4
M22	Kadın	Lisans	5	1	42	11
M23	Erkek	Lisans	1	1	50	8
M24	Kadın	Lisans	6	1	48	12
M25	Kadın	Lisans	8	3	44	11
M26	Kadın	Lisans	14	8	51	7
M27	Kadın	Lisans	7	5	36	16
M28	Kadın	Lisans	6	1	43	16
M29	Kadın	Lisans	6	5	48	12
M30	Erkek	Lisans	2	2	50	5

Tablo 1'e göre öğretmenlerin 4'ü erkek, 26'sı kadındır. Mesleki kıdem açısından öğretmenlerin 4'ü 1-5 yıl arası, 11'i 5-10 yıl arası, 4'ü 10-15 yıl arasıdır. 1'i ise 25 yıllık kıdeme sahiptir.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve açık uçlu 10 sorudan oluşan "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" ile toplanmıştır. Bu form hazırlanmadan önce ilk olarak alan yazın taranmış olup elde edilen bilgiler doğrultusunda görüşme soruları ortaya çıkarılmıştır. Bu sorular nitel araştırmalar alanında uzman bir kişiye gönderilerek uzman kişinin tavsiyeleri dikkate alınarak görüşme formu elde edilmiştir. Görüşme formunda "Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Öğrencilerin İlk Okuma Yazma Öğretiminde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Öğretmen Görüşleri" başlığı altında genel olarak karşılaşılan sorunlar, öğretmenin kullandığı materyal ve özel çalışmalar, öğrenci ve aileleriyle iletişim problemleri, akran problemleri, harf veya harf grubu sorunları, okul yönetiminin sürece katkısı ve genel çözüm önerileri başlıklarından oluşmak üzere on açık uçlu soru yer almaktadır. Ortalama 15 dakika süren görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayda alınmıştır.

Veriler, içerik analiziyle çözümlenmiştir. Veri analizlerinden önce ses kayıtları ile elde edilen veriler, bilgisayar ortamına aktararak yazıya geçirilmiş ve ham veri metinleri elde edilmiştir. Daha sonra bu metinler, görüşme yapılan sınıf öğretmenlerine gönderilerek onayları (katılımcı teyidi) alınmıştır. Daha sonra bütün katılımcıların her bir soruya verdiği yanıtlar ayırt edilip düzenlenerek analize hazır hale getirilmiştir. Bu veriler okunup karşılaştırılarak bu verilere belirli kodlar verilerek bazı temalara bölünmüştür.

3. BULGULAR

Araştırmanın bulguları Suriyeli öğrencilerin ilk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan problemler ve Suriyeli öğrencilerin ilk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan problemlere yönelik çözüm önerileri adı altında iki tema, araştırmanın amacına yönelik hazırlanan araştırma soruları doğrultusunda sınıflandırılmıştır. Ayrıca bulgulara yönelik 7 alt tema oluşturulmuştur. Araştırma bulguları ele alınırken yer yer araştırmaya katılanların görüşlerine ilişkin alıntılara yer verilmiştir. 7 alt temada kendi aralarında öğretmenlerin ürettikleri kodlara ayrılarak görüşmeye katılan kişilerin sorulara verdikleri cevaplara göre çeşitli frekanslar oluşturulmuştur.

3.1. Suriyeli Öğrencilerin İlk Okuma Yazma Öğretiminde Karşılaşılan Problemlere Yönelik Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemine yanıt aramak için oluşturulan 1. Tema'' Suriyeli öğrencilerin ilk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan problemler'' olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda;

Tablo 2.Suriyeli Öğrencilerin İlk Okuma Yazma Öğretiminde Karşılaşılan Problemler

Alt Tema	Kod	f	p
İlk okuma yazma öğretim boyutunda karşılaşılan problemler	Okuma-telaffuz	27	39
	Dil farklılığı	16	24
	Kelime anlam ilişkilendirme	13	20
	Yazma-ımla	10	14
	Ezber	2	3
İlk okuma yazma sürecinde davranışsal ve sosyal boyutlu problemler	Dil problemi	30	21
	Uyum problemi	23	17
	Şiddet	16	11
	Disiplini bozma	13	10
	Gruplaşma-dışlama	12	9
	Kurallara uyamama	11	8
	Veli ilgisizliği	11	8
	Kendini ifade edememe	11	8
	Akran zorbalığı	6	4
	Kültür farkı	5	3
İlk okuma yazma sürecinde yararlanılan öğretim yöntemleri ve materyaller	İçe kapanma	2	1
	Görseller	21	30
	Bireysel ilgilenme	16	23
	Video	13	19
	Somut materyaller	8	12
	Akran öğretimi	6	9
	Eğitsel oyun	2	3
	Kaynak kitap	2	3
	Kendi hazırladığım materyal	1	1

Tablo 2 incelendiğinde, sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerin ilk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan problemler teması altında'' ilk okuma yazma öğretim boyutunda karşılaşılan problemler, ilk okuma yazma sürecinde davranışsal ve sosyal boyutlu problemler ve ilk okuma yazma sürecinde yararlanılan öğretim yöntemleri ve materyaller'' üç alt tema olduğu görülmektedir. Bu kapsamda öğretmenlerin ilk okuma yazma öğretim boyutunda karşılaşılan problemlere ilişkin beş kod ürettikleri ve bu kodların sıklık sırasına göre; okuma-telaffuz(f=27),dil farklılığı(f=16),kelime anlam ilişkilendirme(f=13),yazma-ımla(f=10) ve ezber(f=2) problemlerine ilişkin olduğu belirlenmiştir. Belirlenen kodlara ilişkin bazı görüşme alıntıları şu şekildedir:

M1: *Şuan da ben işte geçen haftalarda ü'yü verdiğimde ü'de çok zorlandılar ü demeye çalışırken u diyorlar çünkü bu arapça dilinden kaynaklı bunu telaffuz edemediklerinden dolayı ağızları direk u'ya gidiyor. (Okuma-Telaffuz)*

M10: *(...)İlk okuma yazma kısmında ise Arapçada harfler sağ taraftan okunmaya başlandığı için çocuklar yazmaya deftere sağdan başlıyorlar bunu düzeltmeye çalışıyoruz. Yine aynı şekilde okumada da harfleri sağdan okuma durumu oluyor. El hecesini sağdan okuyarak le diyebiliyorlar. (Dil farklılığı)*

Öğretmenlerin, ilk okuma yazma sürecinde davranışsal ve sosyal boyutlu problemler alt temasına dair on bir kod ürettikleri bu kodların sıklık sırasına göre; dil problem (f=30), uyum problem (f=23), şiddet (f=16), disiplini bozma (f=13), gruplaşma-dışlama (f=12), kurallara uyamama (f=11), veli ilgisizliği (f=11), kendini ifade edememe (f=11), akran zorbalığı (f=6), kültür farkı (f=5) ve içe kapanma (f=2) problemlerine yönelik olduğu tespit edilmiştir. Bu on bir koda dair örnek görüşmeler aşağıda yer almaktadır.

M23: *İletişim kuramıyorum mesela ne dediklerimi anlamıyorlar. Bu konuda çok sıkıntı yaşıyorum. Dil problemimiz var. Ayrıca onlarda okuduğunu anlayamama problemi oluyor (...). (Dil problemi)*

M24: *Zaten sınıf mevcutlarının fazla olması eğitim öğretimde çok zorluk yaşamamıza sebep oluyor öğrenciler fazla olduğu için hem dikkat problemi oluyor hem Suriyeli öğrenciler bizim anlattıklarımızı anlamadıkları için derse adapte olmaktan çok zorlanıyorlar. (Uyum problemi)*

İlk okuma yazma sürecinde yararlanılan öğretim yöntemleri ve materyaller alt temasında ise sınıf öğretmenlerinin sekiz kod ürettikleri görülmüştür. Bu kodların yine sıklık sırasına göre görseller (f=21), bireysel ilgilenme (f=16), video (f=13), somut materyaller (f=8), akran öğretimi (f=6), eğitsel oyun (f=2), kaynak kitap (f=2) ve kendi hazırladığım materyaller (f=1) şeklinde olduğu görülmüştür. Bu kodlara dair bazı görüşme alıntıları aşağıda gösterilmiştir.

M17: *Harf öğretiminden itibaren hemen her şeyi çizdim harflerin yanında belirli nesnelere var genellikle görselleştirmeye çalışıyorum (Görseller)*

M5: (...) *Ayrıca akıllı tahta olduğu için öğrencilerin bilmediği kelimeleri de oradan gösteriyorum. Durumu çok kötü olan öğrencilere sadece bireysel olarak özel çalışmalar yapıyoruz. Sadece birkaç öğrenci ile birebir ilgilenme fırsatım oluyor. Sınıf kalabalık olduğu için. (Bireysel ilgilenme)*

3.2. Suriyeli Öğrencilerin İlk Okuma Yazma Öğretiminde Karşılaşılan Problemlere Yönelik Ulaşılan Çözüm Önerilerine Dair Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemine yanıt aramak için oluşturulan 2.tema Geçici koruma altındaki Suriyeli öğrencilerin ilk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan problemlere yönelik çözüm önerileri olarak belirlenmiştir.

Tablo 3: Suriyeli Öğrencilerin İlk Okuma Yazma Öğretiminde Karşılaşılan Problemlere Yönelik Çözüm Önerileri

Alt Tema	Kod	f	p
Okul yönetiminin sunduğu imkanlar	Kırtasiye yardımı	10	40
	Tercüman desteği	5	20
	Motivasyon	5	20
	Takviye öğretim	5	20
Öğrencilere yönelik çözüm önerileri	Çeviri programı	15	21
	Hazırlık eğitimi	11	16
	Dil kursu	10	14
	Ayrı sınıf	8	11
	Ana sınıf eğitimi	7	10
	Takviye ders kurs	4	6
	Materyal desteği	4	6
	Mevcutların yeniden düzenlenmesi	3	4
	Uyum sınıfı	3	4
	Ayrı okul	3	4
	Sınıfta görsel köşe	1	2
	Seviye grupları	1	2
Öğretmenlere yönelik çözüm önerileri	Suriyeli öğretmen	8	36
	Tercüman	6	27
	Hizmet içi eğitim	5	23
	Dil eğitimi	2	9
	Pozitif ayrımcılık	1	5
Velilere yönelik çözüm önerileri	Ailelere yönelik dil eğitimi	6	31
	Ailelere yönelik okuma yazma	4	21
	Rehberlik eğitimi	4	21
	Oryantasyon	3	16
	Veli ziyaretleri	2	11

Geçici koruma altındaki Suriyeli öğrencilerin okuryazarlık öğreniminde karşılaşılan sorunlara yönelik öğretmenlerin çözüm önerilerinin sunulduğu Tablo 3 incelendiğinde, önerilerin “okul yönetiminin sunduğu imkanlar, Öğrencilere yönelik çözüm önerileri, öğretmenlere yönelik çözüm önerileri ve velilere yönelik çözüm önerileri” olmak üzere dört alt tema etrafında şekillendiği görülmüştür.

Öğretmenlerin okul yönetiminin sunduğu imkanlar alt temasına ilişkin dört kod ürettikleri ve bu kodların sıklık sırasına göre “kırtasiye yardımı (f=10), tercüman desteği (f=5), motivasyon (f=5) ve takviye öğretim (f=5)” konularına dair olduğu belirlenmiştir. Bu kodlara ilişkin görüşme alıntıları aşağıda sunulmuştur.

M5: (...) *okul yönetiminin öğrencilere sunduğu imkanlar olarak daha önce Piktes yardımından gelen bütün kalemler, defterler, kitaplar bunların hepsi dağıtıldı. (Kırtasiye yardımı)*

M2: *Okul yönetiminin sunduğu imkânlar olarak iki tane tercümanımız var yani onlar büyük lise öğrencisi Türkçe Arapça bilen iki tane tercümanımız var. Onlar belirli günde okuldalar ve bize yardımcı oluyorlar. (Tercüman desteği)*

Öğretmenlerin ilk okuma yazma sürecini iyileştirmek için öğrencilere yönelik önerilerine ilişkin on iki kod ürettikleri belirlenmiştir. Sıklık sırasına göre bu kodların “çeviri programı (f=15), hazırlık eğitimi (f=11), dil kursu (f=10), ayrı sınıf (f=8), ana sınıf eğitimi (f=7), takviye ders kurs (f=4), materyal desteği (f=4), ayrı okul (f=3), uyum sınıfı (f=3), mevcutların yeniden düzenlenmesi (f=3), seviye grupları (f=1) ve sınıfta görsel köşe (f=1)” şeklinde oldukları tespit edilmiştir. Belirlenen kodlara ilişkin örnek görüşme alıntıları aşağıda gösterilmiştir.

M1: *Tercüman ve çeviri programları ile birlikte velilere de çocuklarda olduğu gibi okuma yazma kursu açılabilir. (Çeviri programı)*

M30: Çocuklar birinci sınıfa gelmeden önce bir yıl veya en kötü 6 ay dil eğitimine alınmalıdır. (Hazırlık eğitimi)

Suriyeli öğrencilerin ilk okuma yazma sürecini iyileştirmeye ilişkin öğretmenlere yönelik çözüm önerileri alt temasında öğretmenlerin beş kod ürettikleri bu kodların” Suriyeli öğretmen (f=8), tercüman (f=6), hizmet içi eğitim (f=5), dil eğitimi (f=2) ve pozitif ayrımcılık (f=1)” şeklinde olduğu belirlenmiştir. Bu kodlara ilişkin bazı görüşme alıntıları aşağıda sunulmuştur.

M7: (...) Ayrıca Suriyeli çocuklar ekstra ders alabilir ya da Suriyeli çocuklara Arapça Türkçe bilen öğretmenler girebilir ya da tercüman olabilir. **(Suriyeli öğretmen)**

M14: (...) Dil problemini çözmek için her okulda tercümanların olması gerekiyor. **(Tercüman)**

Suriyeli öğrencilerin ilk okuma yazma sürecini iyileştirmeye ilişkin velilere yönelik çözüm önerileri alt temasında ise öğretmenlerin beş kod ürettikleri bu kodların” ailelere yönelik dil eğitimi (f=6), ailelere yönelik okuma yazma (f=4), rehberlik eğitimi (f=4), oryantasyon (f=3) ve veli ziyaretleri(f=2)” biçiminde olduğu tespit edilmiştir. Bu kodlara ilişkin örnek görüşme alıntılarında aşağıda yer verilmiştir.

M9: Velilerden başlayarak bu işi ilerletmek lazım. Velilere yönelik halk eğitim merkezlerinde Türkçe öğretmeye yönelik dersler yapılabilir ya da halk eğitim merkezleri uzak geliyorsa her mahallede bununla ilgili bir birim kurulabilir. (Ailelere yönelik dil eğitimi)

M12: (...) velilere de okuma yazma kursu açılması gerekiyor. Çünkü veliler bu konuda en büyük yardımcımızdır. **(Ailelere yönelik okuma yazma kursu)**

4. SONUÇ

Araştırma sonuçları amaçlara göre aşağıda sunulmuştur:

Araştırmaya katılan öğretmen görüşlerine göre iki tema belirlenmiştir. Birinci tema olarak ‘Suriyeli öğrencilerin ilk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan problemler’ ikinci tema olarak da ‘Suriyeli öğrencilerin ilk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan problemlere yönelik çözüm önerileri’ belirlenmiş olup bu temalara ilişkin alt temalar ortaya konulmuştur.

Suriyeli öğrencilerin ilk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan problemler temasına ilişkin üç alt tema belirlenmiştir. Bu alt temalar; ilk okuma yazma öğretim boyutunda karşılaşılan problemler, ilk okuma yazma sürecinde davranışsal, sosyal boyutlu problemler, ilk okuyazarlık sürecinde yararlanılan öğretim metotları ve buna dair materyallerdir. Başvurulan öğretmen görüşlerine göre bu alt temalara ilişkin kodlar üretilmiş olup bunlar frekanslandırılmıştır.

Sınıf öğretmenleri ilk okuma yazma öğretim boyutunda karşılaşılan problemler alt temasıyla ilgili olarak okuma-telaffuz, kelime anlam ilişkilendirme, yazma-ımla, dil farklılığı ve ezber adlı kodlar üretmiş olup ilk okuma yazmanın öğretim boyutunda karşılaşılan en büyük problemin ‘okuma-telaffuz’ olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Kelime anlam ilişkilendirme, yazma-ımla ve dil farklılığının ise diğer önemli problemlerin başında yer aldığı tespit edilmiştir.

İlk okuma yazma sürecinde davranışsal ve sosyal boyutlu problemler alt temasıyla ilgili olarak üretilen kodlara ilişkin en büyük problemin sırasıyla dil problemi olduğu bunu uyum probleminin izlediği şiddet, gruplaşma-dışlama, disiplini bozma, kurallara uymama, veli ilgisizliği ve kendini ifade edememe problemlerinin diğer önemli problemler olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Başvurulan öğretmen görüşlerine göre; ilk okuma yazma sürecinde yararlanılan öğretim yöntemleri ve materyaller alt temasıyla ilgili olarak öğretmenlerin en çok görselleri kullandığı bunu takiple sırasıyla bireysel ilgilenme, video, somut materyaller ve akran öğretimini ağırlıklı olarak kullandıkları sonucu kodlara yansımıştır.

Suriyeli öğrencilerin ilk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan problemlere yönelik çözüm önerileri temasına ilişkin dört alt tema belirlenmiştir. Bu alt temalar çözüm önerileri olarak okul yönetiminin sunduğu imkanlar, öğrencilere yönelik çözüm önerileri, öğretmenlere yönelik çözüm önerileri ve velilere yönelik çözüm önerileri olarak sonuca yansımıştır.

Sınıf öğretmenleri okul yönetiminin sunduğu imkânlarla ilgili olarak okul yönetimin en çok kırtasiye yardımı desteğinin olduğu görüşündedirler. Okul yönetiminin sunduğu diğer imkanların ise tercüman desteği, motivasyon ve takviye öğretim olduğunu bunlar dışında okul yönetiminin sürece fazla bir katkısı olmadığı görüşünde oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Sınıf öğretmenlerin öğrencilere yönelik çözüm önerisiyle ilgili olarak, en çok çeviri programlarının çözüm olduğu bunu sırasıyla hazırlık eğitimi, dil kursu, ayrı sınıf ve ana sınıf eğitimi kodlarını takip ettiği sonucuna varılmıştır. Bunun dışında takviye ders kurs, materyal desteği, uyum sınıfı, mevcutların yeniden düzenlenmesi, ayrı okul, seviye grupları ve sınıfta görsel köşe oluşturma; öğrencilere yönelik diğer çözüm önerisi olarak öğretmen görüşlerine yansımıştır.

Öğretmenlere yönelik çözüm önerileri alt temasına ilişkin Suriyeli öğretmen, tercüman ve hizmet içi eğitim en çok tavsiye edilen çözüm bulgularıdır. Dil eğitimi ve pozitif ayrımcılık ise öğretmenlere yönelik çözüm önerileriyle ilgili sunulan diğer kodlardır.

Velilere yönelik çözüm önerisi alt temasıyla en çok üretilen kod ailelere yönelik dil eğitimi olmuştur. Bunu sırasıyla ailelere yönelik okuma yazma, rehberlik eğitimi, veli ziyaretleri ve oryantasyon kodları takip etmektedir.

Öğretmen görüşlerine göre GKAS öğrencilerin ilk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan sorunlarına yönelik olarak en çok dil problemi yaşadıklarını bunu uyum, şiddet ve disiplin problemlerinin izlediği; öğretim boyutunda ise daha çok okuma-telaffuz, dil farklılığına bağlı problemlerin olduğu öğretmenlerin bunlara çözüm olarak en çok görsel, video ve somut materyallerle destekleyip akran öğretimini kullanarak Suriyeli öğrencilerle bireysel ilgilendiklerini söylemişlerdir.

Öğretmen görüşlerine göre GKAS öğrencilerin ilk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileriyle ilgili olarak sorunların çözümü için en çok çeviri programlarını kullandıklarını, öğrencilere yönelik hazırlık eğitimi, dil kursu ve ana sınıf eğitimi çok önemli bulduklarını; bir kısmı ise öğrencilerin ayrı sınıfta takviye ders görmesi gerektiği sonuçlarına ulaşmıştır. Ayrıca öğretmenlere yönelik tercüman gerekliliğiyle beraber hizmet içi eğitimin öğretmenlere verilmesinin önemli olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Velilere yönelik olarak ise dil eğitimi ve okuma yazma öğretiminin verilmesiyle birlikte süreç boyunca rehber öğretmenler tarafından gerekli eğitimlerinin verilerek okula uyumlarının artırılması için veli ziyaretlerinin yapılabileceği sonuçlarına ulaşılmıştır.

5. TARTIŞMA

GKAS öğrencilerin ilk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin başvurulan öğretmen görüşlerinin bulgu ve sonuçlarının diğer alan yazın çalışmalarıyla benzer yönlerine rastlanılmıştır. Suriyeli öğrencilerin ilk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan problemler birinci temasındaki en çok üretilen dil problemi kodu; Sarıtaş ve Şahin ve Çatalbaş (2016), çalışmasında öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerin eğitimi sürecinde en çok zorlandıkları mevzunun dil problemi olduğu ve dil probleminin de akademik başarı düşüklüğü ve iletişim sorunlarına yol açtığı görüşlerine yer vermiştir. Aykırı (2017), çalışmasında öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerle yaşadıkları en büyük sorunun dil problemi olduğu bulgularına ulaşmıştır. Buna yönelik geliştirdiği çözüme yönelik önerisinde çocukların okul hayatına başlamadan önce dil eğitimi almaları gerektiğini söylemiştir.

Suriyeli öğrencilerin ilk okuma yazma öğretiminde karşılaşılan problemlere yönelik çözüm önerileri temasına ilişkin en çok üretilen kod olan Suriyeli öğretmen önerisine benzer olarak Levent ve Çayak (2017), çalışmalarında Suriyeli öğrencilerin eğitim sürecinde yer alan öğretmenlerin Arapça lisanını bilmeleri durumunda iletişim dili sorunu yaşanmadığını belirtmiştir. Bu sebeple öğretmenlere dil konusunda yardımcı olacak Arapça lisanını bilen rehber kişilerin olması gerektiğini vurgulamışlardır.

İlk okuryazarlık sürecinde yararlanılan öğretim yöntemleri ve materyaller alt temasıyla ilgili olarak öğretmenlerin en çok görselleri kullandığı ve bireysel ilgilenmenin birçok kişi tarafından kullanıldığı bulgu sonuçlarına yansımıştır. Buna benzer sonuçlara ilişkin öğretmenlere çözüm önerisi olarak Güngör ve Şenel (2018), çalışmasında Suriyeli öğrencilerin eğitim sürecinde onlara yönelik özel ilgi gösterilmesi gerektiği, uygun yöntem ve tekniklerin kullanılarak görsel-işitsel materyallere ağırlık verilmesi tavsiyesinde bulunmuşlardır.

Sınıf öğretmenlerin öğrencilere yönelik çözüm önerisiyle ilgili olarak dil eğitimi, ana sınıf ve hazırlık eğitimlerinin öğretmen görüşlerine yansıdığı öğretmenlerin hizmet içi eğitim alması ve velilere rehberlik eğitimi verilmesi gerekliliği bulguları benzer başka çalışmada yer almıştır. Polat (2019), çalışmasında ulaştığı sonuçlarla ilgili önerilerinde Suriyeli çocukların okul öncesi eğitimine tabi tutulması gerektiği, kullanılan yöntem ve tekniklerin yabancı öğrencilere uygun olması, dil eğitimi ile ilgili ders saatlerinin fazla olması gerektiği, öğretmenlere hizmet içi ve rehberlik eğitimlerinin verilmesi, Suriyeli öğrencilerin dil ve sosyal uyumlarını geliştirici drama, tiyatro, sosyal kulüp vb. sosyal etkinliklerin düzenlenmesi ve eğitim

fakültelerinin lisans bölümlerine iki dillilik, çok kültürlülük konularına ilişkin derslerin eklenebileceği çözümlerine yer vermiştir.

6. ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına binaen geliştirilen öneriler aşağıda sıralanmıştır:

- 1-Türkçe lisan eğitimi ile ilgili ders saatleri arttırılıp Suriyeli öğrencilere daha fazla verilmelidir.
- 2-Suriyeli öğrenciler ilkokula başlamadan önce mutlaka anasınıfına gitmelidir. Anasınıfında dil ağırlıklı bir eğitimden geçip ilk okuma yazma sürecine hazır hale getirilmeye çalışılmalıdır.
- 3-Suriyeli öğrencilerin ilk okuma yazma sürecinde öğretmenler sesli harflerin okuma-telaffuzuna daha çok ağırlık vermelidir.
- 4-İlk okuma yazma sürecinde öğretim yöntemleri ve materyal olarak öğretmenler görsel ağırlıklı somut materyalleri Suriyeli öğrencilere uyarlayarak bireysel ilgiyi artırabilir.
- 5-Suriyeli öğrencisi bulunan öğretmenlere hizmet içi eğitim semineri ve rehberlik eğitimi verilmelidir.
- 6-Her okulda tercüman ve Suriyeli öğretmen bulunmalıdır.
- 7-Velilere yönelik dil eğitimi, okuma yazma ve rehberlik eğitimleri verilip zaman zaman veli ziyaretleri yapıp veliler oryantasyon sürecine dahil edilmelidir.

Benzer çalışmalar için bu çalışma Şanlıurfa Haliliye ilçesinde gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmaya benzer olarak Suriyeli öğrencilerin yoğun olduğu diğer illerde yapıp karşılaşılan sorunlara dair çözüm önerileri getirilebilir. Ayrıca ortaokul ve lise düzeyinde Suriyeli öğrencilerin akademik düzeyine ilişkin farklı çalışmalar da yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akalın, A. (2016). *Türkiye'ye gelen Suriyeli göçmen çocukların eğitim sorunları*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Aykırı, K. (2017). Sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki Suriyeli öğrencilerin eğitim durumlarına ilişkin görüşleri. *Turkish Journal of Primary Education*, 2, 44-56.
- Çakır, S. (2011). Türkiye'de göç, kentleşme/gecekondu sorunu ve üretilen politikalar. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23, 209-222.
- Güngör, F., Şenel, E. A. (2018). Yabancı uyruklu ilkokul öğrencilerinin eğitim -öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 8(2), 124-173.
- Levent, F., Çayak, S. (2017). Türkiye'deki Suriyeli öğrencilerin eğitimine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14- 1(27), 21-46.
- Polat, A., (2019). *Yabancılarla (Suriyeli göçmen çocuklara) okuma yazma öğretimi sürecine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Necmettin Erbakan Üniversitesi..
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü. Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (25), 208-229.
- Topsakal, C. Mery, Z., & Keçe, M. (2013). Göçle gelen ailelerin çocuklarının eğitim öğrenim hakkı ve sorunları üzerine nitel bir çalışma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 27 (6), 546-560.